

Науково-теоретичні підходи до аналізу дефініційної основи сталого способу життя

У даній роботі представлено дослідження категорії «сталий спосіб життя» та наведено основні фактори, які впливають на його формування.

Ключові слова: сталий розвиток, сталий спосіб життя, попит на ресурси, спосіб споживання ресурсів.

Вступ

Кожна історична епоха характеризується специфічним та властивим саме для неї способом життя, який головним чином пов'язаний зі споживанням людиною різних видів ресурсів, наприклад, води, енергії, транспортних послуг та ін. З давніх часів до XXI ст. людство значно змінило спосіб життя. Це значною мірою пов'язано з розробленими за цей час науково-технічними винаходами, такими, як: папір, автомобіль, двигун внутрішнього згоряння, літак, антибіотики, ядерний реактор та ін., які попри всю їх наявну корисність несуть потенційну загрозу для людини та природних ресурсів Землі. Ця загроза пов'язана не стільки з практичним та функціональним призначенням самих винаходів, скільки з постійно зростаючим попитом на них. У багатьох наукових роботах [16; 17] та документах [2; 14] йде мова про перехід людства від існуючого способу життя до сталого, який дозволить знизити попит на ресурси планети та забезпечить добробут людей. Тому все більшого значення набувають питання аналізу факторів, які впливають на сталий спосіб життя та засоби його забезпечення.

Аналіз досліджень і публікацій

Дослідженню та аналізу дефініції «сталий спосіб життя» (від англ. *sustainablelifestyle*) присвячені праці таких зарубіжних науковців, як: С. Карлссон (S. Karlsson), А. Даль (A. Dahl), Е. Сартезакіс (E. Sartzakis), Е. Гілдж (A. Gilg), С. Бар (S. Barr), Н. Форд (N. Ford), А. Найт (A. Knight) та ін. Проте у працях українських вчених поняття «сталий спосіб життя» практично не зустрічається, частіше за все його ототожнюють поняттям «якість життя», «рівень життя», які є складовими ознаками категорії «спосіб життя» та характеризують певні її аспекти [18]. На думку автора, поняття «сталий спосіб життя» є більш змістовним і повним, а тому заслуговує детального дослідження.

Метою даної роботи є вивчення науково-теоретичних підходів до визначення дефініції «сталий спосіб життя» для узагальнення та систематизації існуючої інформації. Також метою даної статті є формулювання власного визначення сталого способу життя для розширення понятійно-категоріального апарату з даної проблематики. Під сталим способом життя автор розуміє модель життєдіяльності конкретної людини, в основу якої покладено особистісно-мотиваційну установку на виконання людиною функцій виробника та споживача, які відповідають цілям сталого розвитку.

Викладення основного матеріалу

Передумови формування нового способу життя. За останні 45 років значно змінилися обсяги та структура споживання людством матеріальних благ та послуг; попит людства на ресурси планети більш ніж подвоївся в результаті збільшення населення та зростання індивідуального споживання. Так, генеральний директор міжнародного секретаріату WWF Джеймс П. Ліп у доповіді «Жива планета – 2008» зазначає: «Якщо наш попит на послуги планети буде збільшуватися тими ж темпами, до середини 30-х років XXI ст. для підтримки нашого способу життя знадобиться еквівалент двох планет» [1]. Також у доповіді зазначено, що більше 75% населення Землі проживає у країнах – екологічних боржниках. Це означає, що національне споживання перевищує біоемність цих країн. Багато країн здатні задовольняти свої потреби, лише імпортуючи ресурси з інших держав та використовуючи атмосферу як «звалище» для діоксиду вуглецю та інших парникових газів. Таким чином, більшість з людей підтримує існуючий спосіб життя і економічне зростання «за рахунок екологічного капіталу інших частин планети, все більше виснажуючи цей капітал» [1].

Починаючи з 1987 року, коли було складено звіт Міжнародної комісії з навколишнього середовища й розвитку «Наше спільне майбутнє», були розпочаті певні дії з досягнення сталого розвитку. У 1992 році на першому Всесвітньому Саміті землі під егідою Комісії ООН з навколишнього середовища й розвитку обговорювалися проблеми сталого розвитку планети. У результаті 179 країн світу прийняли «Порядок денний на XXI століття», який є безпрецедентним глобальним планом дій в інтересах сталого розвитку і являє собою найбільше досягнення в плані забезпечення комплексного розгляду екологічних, економічних і соціальних проблем на основі єдиної стратегії. У главі «Зміна структур споживання» розділу «Соціальні та економічні аспекти» даного документа зазначено, що «вопросам, касаючимся структур виробництва и

потреблення, а також вопросам забезпечення переходу к раціональному образу життя и охорони оточуючої середовища, необхідно уділяти більше уваги», а засобом реалізації цієї програми є «пропаганда системи цінностей, що орієнтує на раціональний образ життя и структури потреблення». Крім цього, дана програма акцентує увагу на розгляді питання про необхідність розроблення нових концепцій економічного зростання та забезпечення добробуту й процвітання, «которые позволили бы добиться более высокого жизненного уровня посредством изменения образа жизни, в меньшей степени зависели бы от ограниченных ресурсов планеты и в большей степени соответствовали ее потенциальным возможностям» [2].

Як бачимо, у світі назріла необхідність зміни існуючого способу життя та зміни старої концепції розвитку на нову концепцію сталого розвитку з характерними для неї поняттями, теоретико-методологічними і практичними принципами й ідеями. Як свідчать наукові дослідження: «Устойчивое развитие предполагает удовлетворение потребностей ныне живущих людей, а также обеспечение реальных возможностей будущих поколений, удовлетворение их потребностей, согласование образа жизни с экологическими возможностями региона, определенные ограничения в эксплуатации природных ресурсов, связанные со способностью биосферы справиться с антропогенными последствиями человеческой деятельности, согласование роста численности населения с производительным потенциалом экосистемы» [3].

Дослідження категорії «сталий спосіб життя». Попри всю важливість сталого способу життя у вітчизняній науковій літературі майже не зустрічається його визначення, тобто ця категорія є малодослідженою. Найбільш поширеним та визнаним науковою спільнотою визначенням є таке: *сталий спосіб життя* являє собою «модель діяльності и потреблення, которая позволяет обществу удовлетворять насущные нужды его членов, обеспечивает повышенное качество жизни людей, рациональное использование природных ресурсов, сокращение вредных выбросов производственных предприятий и снижение загрязнения окружающей среды, не ставя при этом под угрозу потенциальные потребности будущих поколений» [4; 5].

Як відомо з [6], людина як система формується тріадою нерозривно пов'язаних підсистем «біо-трудо-соціо»:

- людина як біологічна істота – частина натуральної природи, фізіологічний організм;
- людина як компонента економічної системи – робоча сила, трудовий ресурс;
- людина як суспільна істота, особистість – частина суспільства, частина соціальної природи.

Тому наше дослідження терміна «сталий спосіб життя» ми будемо проводити, базуючись на наукових розробках у рамках економічної та соціологічної науки.

Під *способом життя* економісти розуміють «обобщающее понятие, характеризующее социальную и экономическую сторону жизни людей, прежде всего с точки зрения объемов и структуры потребления благ и услуг, но с учетом духовной составляющей, приобщения к культурным ценностям» [7].

Для вчених-соціологів [8] спосіб життя – це: 1) вошедший в привычку способ жизнедеятельности человека (трудовой, бытовой, социально-политической и культурной), типичные для конкретно-исторических социально-экономических отношений; 2) социологическая категория, охватывающая совокупность типичных видов жизнедеятельности индивида, социальной группы, общества в целом, которая берется в единстве с условиями жизни, определяющими ее.

Доктор соціологічних наук В.І. Ільїн у роботі «Образ и стиль потребления» дає своє визначення способу життя – «это типичные формы жизнедеятельности людей, навязанные социокультурным полем» [9]. Він зазначає, що ядро способу життя складає праця, шляхи отримання засобів до існування. Проте однією із сторін способу життя є спосіб споживання, тобто сукупність форм поведінки споживачів, нав'язаних соціальним полем. Під стилем життя В.І. Ільїн розуміє «устойчивые формы индивидуального поведения, являющиеся результатом свободного личного выбора в пределах, навязанных полем» [9]. Він зазначає, що ядром стилю життя є стиль споживання, який конкретний і прив'язаний до певного об'єкта: предмета, послуги (стиль споживання автомобіля, одягу, алкоголю і т.д.). Стиль споживання – «это устойчивые формы использования тех или иных благ, свободно выбранные индивидом в пределах рамок, навязываемых образом жизни» [9]. Наприклад, у межах одних і тих самих доходів і однієї субкультури часто можна вибирати різні варіанти харчування, стилі одягу, виявляти різні смаки в галузі музики, дозвілля і т.д.

Під *стилем життя* в соціології розуміється [8]: 1) совокупность образцов поведения индивида или группы (устойчиво воспроизводимые черты, манеры, привычки, вкусы, склонности), ориентированные преимущественно на повседневную жизнь; 2) способ, которым живет индивидуум или группа; 3) социально-психологическая категория, выражающая определенный тип поведения людей. Також зазначається, що за змістом «стиль життя» вужчий, ніж категорія «спосіб життя», що охоплює всю життєдіяльність людей в цілому, але дозволяє зосередити увагу на суб'єктивному боці людської діяльності, мотивах, формах вчинків, повсякденної поведінки індивіда, сім'ї, інших соціальних груп.

У свою чергу, стиль життя економіці [7] – «психологический фактор поведения потребителей, характеризующий манеры их поведения, привычки и вкусы». Стиль життя, як правило, розглядається як об'єкт індивідуального вибору людини, характеризується безліччю варіантів, що включає певні прийоми, форми, шляхи реалізації способу життя.

Сучасний російський аналітик А. Орлов [10] на основі проведених досліджень одними з п'яти критеріїв належності до середнього класу вважає сталий та активний способи життя. На його думку, *сталим* є такий спосіб життя, при якому люди «живуть по определенной «схеме» свыше 7 лет», а активним, – при якому люди «не реже 1 раза в неделю уделяют время хобби и (или) посещают развлекательные заведения, и (или) участвуют в общественных мероприятиях».

Вивчення [9; 16; 17] та узагальнення [7; 8; 10; 18] дозволяє нам запропонувати авторське визначення сталого способу життя.

Сталий спосіб життя – це модель життєдіяльності конкретної людини, в основу якої покладено особистісно-мотиваційну установку на виконання людиною функцій виробника та споживача, які відповідають цілям сталого розвитку.

Таким чином, підводячи підсумок, ми можемо стверджувати, що в основі формування сталого способу життя покладено низку ключових положень:

- 1) активним носієм сталого способу життя є людина (соціум) як суб'єкт і об'єкт своєї життєдіяльності і соціального статусу, як суб'єкт економіки та природокористування;
- 2) в реалізації сталого способу життя людина виступає в єдності своїх підсистем: біо-соціо-трудо;
- 3) в основі формування сталого способу життя лежить особистісно-мотиваційна установка людини на втілення своїх соціальних, фізичних, інтелектуальних і психічних можливостей і здібностей для досягнення цілей сталого розвитку;
- 4) сталий спосіб життя є засобом і методом забезпечення сталого розвитку та задоволення життєво важливої потреби в рівновазі між «можливостями» природи і «потребами» людей.

Аналіз факторів впливу на формування сталого способу життя. На восьмій конференції Міжнародного форуму з навколишнього середовища, що відбулася в жовтні 2004 року в Греції, вчені Сільвія Карлссон (Швеція) та Артур Даль (Швейцарія) виступили з доповіддю, яка стосується питання вимірювання сталого способу життя і сталості. Вони навели фактори, які впливають на формування сталого способу життя окремих осіб, сімей і громад та які можна використовувати для визначення сталості їх способу життя [11]. Серед них автор виокремлює та подає такі (рис. 1):

- *вода*: споживання води для господарсько-побутових, промислових та сільськогосподарських потреб;
- *енергія*: споживання електроенергії та газу, опалення, обсяги викидів CO₂ в атмосферу;
- *транспорт*: використання автомобіля, громадського транспорту, велосипеда, піша хода;
- *їжа*: фаст-фуд або органічне продовольство; кількість м'ясних та пісних страв у раціоні;
- *одяг*: кількість сорочок, штанів, взуття та ін.; витрати на одяг; натуральне чи синтетичне волокно;
- *житло*: кількість кімнат на одну особу, вартість житла;
- *побутова техніка*: кількість електронних пристроїв, які купують;
- *зв'язок із природою*: перебування на природі (в лісі, на річці (годин на тиждень)).

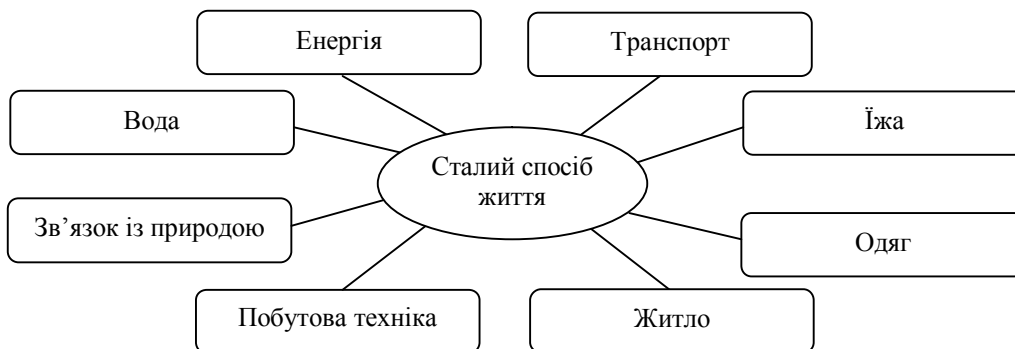

Рис. 1. Фактори, які впливають на формування сталого способу життя

Розглянемо більш детально деякі з факторів.

Вода. Дефіцит води стає все більш гострою проблемою для багатьох країн та регіонів [1]. Для відображення навантаження на національні, регіональні та глобальні водні ресурси в результаті споживання товарів та послуг у світовій практиці використовується розрахунок водного сліду. Водний слід продукту являє собою загальну кількість прісної води, яка використовується для виробництва продукту на всіх етапах виробничого циклу. Світове навантаження на прісноводні ресурси збільшується внаслідок зростаючого попиту на такі водомісткі товари, як м'ясо, молочні продукти, цукор і бавовну. Наведені в [1] цифрові дані автор подає нижче (табл. 1).

Таблиця 1 – Витрати води на виробництво водомістких товарів [1]

Назва товару	Частка у світовому сільському господарстві	Готова продукція
--------------	--	------------------

М'ясо, молоко, шкіра та ін.	23%	15500 л (1 кг яловичини)
Бавовна	3,7%	2900 л (1 сорочка з бавовни)
Тростинний цукор	3,4%	1500 л (1 кг цукру)

Енергія. У 2005 р. близько 45% екологічного сліду становило виробництво енергії шляхом спалювання викопного палива, головним чином вугілля, нафти та природного газу. До 2050 р. прогнозується трикратне зростання попиту на енергію (без урахування заходів з підвищення енергоефективності) [1]. Вирішення даної проблеми вчені вбачають у розробленні моделі для вирішення кліматичних проблем за допомогою концепції «клінів». Модель включає три стратегії зниження викидів парникових газів з одночасним збільшенням пропозиції енергетичних послуг:

- «Усунення зв'язку між обсягом енергетичних послуг та виробництвом первинної енергії». Це призведе до зниження передбачуваного попиту на вироблену енергію на 39% і запобігання викидів 9,4 млрд т вуглецю на рік. Примітка: на даний момент у прийнятій термінології під 1 т «вуглецю» розуміється 3,67 т CO₂-еквівалента.
- *Паралельний розвиток і впровадження низки низьковуглецевих технологій.* До 2050 р. доступні технології можуть забезпечити задоволення 70% попиту, що залишається після застосування заходів з підвищення енергоефективності, запобігаючи викидам ще 10,2 млрд т вуглецю на рік.
- *Уловлювання і захоронення вуглецю.* Ще 26% попиту на виробництво первинної енергії в 2050 р. може бути задоволено за рахунок спалювання викопного палива з використанням технології уловлювання та зберігання вуглецю (carbon capture and storage, CCS), що дозволить запобігти ще 3,8 млрд т викидів вуглецю на рік» [1].

Транспорт. Українські науковці вважають, що атмосферу забруднюють всі види транспорту, однак найбільше – автомобільний. Один автомобіль, проходячи 15 тис. км на рік, спалює приблизно 2–3 т палива і викидає в навколишнє середовище 3,25 т діоксиду вуглецю, 530 кг окису вуглецю, 27 кг окису азоту і 10 кг гумового пилу. Сучасний реактивний літак за один трансатлантичний переліт спалює більше 35 т кисню, який міститься в 120 тис. м³ повітря [12]. Російські вчені вже підготували альтернативу літакам – це використання для перевезень вантажу дирижаблів, які на відміну від авіації не створюють шумового забруднення і не забруднюють атмосферу. Крім цього, дирижаблі мають позитивні економічні показники, наприклад, питомі витрати палива у дирижаблів в 3–4 рази менше, ніж у літака та в 14–15, – ніж у гелікоптера [13].

Як бачимо, зусилля щодо формування сталого способу життя передбачають комплексний підхід до зміни звичок та зниження попиту в трьох ключових областях: соціальній, економічній та екологічній. Кожна людина може розвивати і використовувати вищенаведені індивідуальні показники, для того щоб керувати власним благополуччям та сталістю. З цього випливає, що філософії сталого способу життя повинно бути стільки, скільки існує людей. З суми цих елементів складається сталий спосіб життя суспільства в цілому, що, у свою чергу, дає змогу отримати синергетичний ефект – результат суми буде більшим від суми окремо взятих результатів. Вміле регулювання індивідуальних потреб може також зробити значний внесок у зниження попиту людства на ресурси планети.

Засоби реалізації сталого способу життя. Однак поряд з цим постає проблема «культивації» сталого способу життя, тобто виникає питання, яким чином світова спільнота буде виховувати новий спосіб життя? У березні 2005 р. британський уряд розробив нову стратегію сталого розвитку. Крім інших складових, вона включає чотири узгоджених пріоритети: стає споживання і виробництво, зміна клімату, охорона природних ресурсів та сталі громади (від англ. *sustainable communities*). У шостому розділі цього документа зазначено [14]: «На місцевому рівні уряд оголосить про комплекс заходів для реалізації плану сталих громад по всій Англії, як у міській, так і в сільській місцевості, які стануть *каталізатором забезпечення сталого розвитку*».

Глобальний центр дослідження розвитку (The Global Development Research Center) визнає, що як не існує загальноприйнятого визначення сталого розвитку, так само не існує єдиного визначення сталих громад. Громади повинні визначити сталість з урахуванням місцевих особливостей. Дилема полягає в тому, як заохотити демократію (участь у місцевих процесах) у рамках сталого розвитку. Одне з існуючих тлумачень сталої громади – це поселення [15]:

- яке має стабільну чисельність населення;
- жителі якого є здоровими;
- населення якого розуміє, що люди є лише однією з багатьох форм життя, які живуть у сталому регіоні;
- населення якого має високий рівень глобальної відповідальності;
- керівні органи якого проводять екологічно регульовану економіку, що ґрунтується на забезпеченні сталого врожаю та збереженні місцевих природних ресурсів;
- яке розділяє власний надлишок продукції та сільськогосподарських культур з іншими громадами та регіонами;

- населення якого має колективну етику збереження своєї культури, історії, традицій та природних ресурсів для майбутніх поколінь;
- яке не експортує забруднення в інші регіони;
- яке не засновує власний добробут на вичерпуванні іншими регіонами своїх ресурсів;
- населення якого мінімізує відтік своїх доходів з громади;
- яке отримує максимально можливий прибуток від урожаю і природних ресурсів на основі використання відповідних місцевих технологій;
- населення якого віддане меті забезпечення рівних можливостей для високої якості життя для всіх жителів громади;
- населення якого постійно утримує свої потреби в межах, які визначає сталий розвиток.

Як бачимо, сталі громади фокусуються на управлінні розвитком з тривалою перспективою, зосереджуючись на зміні поведінки і життєвому стилі. Вони являють собою так би мовити «центри культивуації» сталого способу життя.

Свідченням реалізації сталого способу життя є те, що споживачі Європи та США приєднуються до нового тренду під назвою LOHAS (Lifestyles of Health and Sustainability), який було засновано 2000 року: ця аббревіатура символізує здоровий та сталий стиль життя. Сьогодні близько 19% дорослого населення США (41 мільйон осіб) є споживачами LOHAS. У 2006 році цей ринок оцінили у 209 мільярдів доларів США. До нього належать товари і послуги, які орієнтовані на здоров'я, довкілля, соціальну рівність, персональний розвиток та сталий спосіб життя. Цей факт означає, що людство вже здійснює певні кроки назустріч сталому розвитку з притаманним для нього способом життя.

Висновки

Підводячи підсумок, необхідно зазначити, що проблема сталого способу життя є актуальною не тільки на глобальному, але в першу чергу на регіональному рівні. В 2005 році Україна належала до країн-екологічних боржників, чий екологічний борг (величина екологічного сліду перевищує власну біомісткість країни) знаходився в межах 0–50% [1]. Це означає, що спосіб життя, який веде населення нашої країни, не є сталим. Причини цього, мабуть, треба шукати в історії минулого століття, за яке в українців вигартувалось «споживацьке» ставлення до природи. Отже, для формування в суспільстві нового сталого способу життя та споживання необхідний певний час, за який можна виховати нове покоління українців на правилах «гри в сталість». Тому молодь сьогодні складає важливу групу всередині наших суспільств споживачів, і ті звички, яких вони зараз набувають, будуть відігравати вирішальну роль у майбутніх структурах споживання. Їх рішення як споживачів все більше впливають на ринки і стилі життя. Таким чином, вони заслуговують на особливу увагу в прикладанні зусиль щодо зміни нераціональних моделей споживання на ті, які є більш пристосованими до сталого розвитку.

1. Доклад «Живая планета – 2008» / WWF России. – 2008. – С. 1, 2, 5, 26 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.wwf.ru/resources/publ/book/311/>.
2. Повестка дня на XXI век / Конференция ООН по окружающей среде и развитию, Рио-де-Жанейро, 3–14 июня 1992 года. – Разд. 1. – Гл. 4.12.
3. Бойко Е. В. Основные подходы к выделению показателей устойчивого развития: мировой и отечественный опыт / Е. В. Бойко // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. – 2008. – № 15. – С. 1.
4. Пост-релиз по итогам международной конференции «Устойчивый образ жизни и образование для устойчивого потребления», Санкт-Петербург, 24 июня 2009 года [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.ecounion.ru/ru/site.php?content=detailcontent.php&blockType=196&blockID=1023>.
5. "Every little bit helps..." Overcoming the challenges to researching, promoting and implementing sustainable lifestyles / CSD (2004). Westminster, Centre for Sustainable Development, University of Westminster: 48.
6. Социально-экономический потенциал устойчивого развития : практикум ; под ред. проф. Л. Г. Мельника и проф. Л. Хенса. — Сумы : ИТД «Университетская книга», 2007. — С. 17.
7. Экономический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://mirslouvrei.com/content_eco/obraz-zhizni-15590.html.
8. Социологический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://mirslouvrei.com/soc_o/page-2.html.
9. Ильин В. И. Образ и стиль потребления [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.consumers.narod.ru/lections/constyle.html#s1>.
10. Орлов А. Средний класс [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.glossostav.ru/word/4/>.
11. Karlsson S., Dahl A. Measuring sustainable lifestyles and sustainability / Karlsson S., Dahl A. // Cultivating sustainable lifestyles: the 8th Conference of the International Environment Forum, Thessaloniki, Greece, 15–17 October.
1. Мироненко В. П. Проблема учёта и нейтрализации антропогенных выбросов в атмосферу при формировании жилых комплексов / В. П. Мироненко, В.А. Яровой // Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури. – 2008. – № 6(74) – С. 9.
2. Голубчиков С. Н. Воздушные вездеходы для российского Севера [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://www.ng.ru/science/2008-12-24/11_zeppelin.html.
3. Стратегія сталого розвитку британського уряду. – Розд. 6 [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.defra.gov.uk/sustainable/government/publications/uk-strategy/index.htm>.

4. *Sustainable communities*. The Global Development Research Center [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.gdrc.org/sustdev/inn-comm/related-1.html>.
5. *Knight A.* Just what would 9 billion sustainable lifestyles look like? [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.sd-commission.org.uk/publications.php?id=1013>.
6. *Gilg A., Barr S., Ford N.* Green consumption or sustainable lifestyles? Identifying the sustainable consumer [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.scribd.com/Green-Consumption-for-Sustainable-Lifestyle/d/8074807>.
7. *Экономический словарь* [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://abc.informbureau.com/html/iadac_aecie.html.

Отримано 11.03.2010 р.

Б.Л. Ковалёв

**Научно-теоретические подходы к анализу
дефиниционной основы устойчивого образа жизни**

В данной работе представлено исследование категории «устойчивый образ жизни» и приведены основные факторы, влияющие на его формирование.

Ключевые слова: устойчивое развитие, устойчивый образ жизни, спрос на ресурсы, способ потребления ресурсов.

B.L. Kovalyov

The scientific and theoretical approaches to the analysis of sustainable lifestyles definition basis

This paper presents the research of «sustainable lifestyle» category and the main factors influencing its formation.

Keywords: sustainable development, sustainable lifestyle, the demand for resources, the way of resource consumption.